

Przystanek nr 1

Drzewostan jodłowy

Lokalny teren leśny porośnięty jest naturalnym drzewostanem, składającym się głównie z jodły pospolitej i buka, z domieszkami świerka, modrzewia, klonu i jesionu. W tym miejscu widac wyraźnie dużą przewagę jodły w drzewostanie.

Jodła pospolita – Abies alba

Gatunek z rodziny sosnowatych; może osiągnąć wysokość ponad 40 m, do 6 m obwodu pnia i wiek do 400 lat. Jest wymagający w utrzymaniu, potrzebuje dobrej wilgotności i czystości powietrza oraz żyznej gleby. Jodłę można łatwo rozpoznać po szyszkach „stoiących” na gałęzi oraz po dwóch białych paskach nalotu woskowego, znajdujących się na dolnej stronie igieł.

Przystanek nr 3

Panorama

W tym miejscu, z punktu widokowego, podziwiać można okazałą panoramę. Warto zatrzymać się na chwilę, odpocząć na pobliskiej ławeczce, wsłuchując się w szepty otaczającej przyrody.

Rozciąga się stąd widok na południowo-wschodnią część Beskidu Wyspowego. Na drugim planie widac wyłaniające się pasmo Beskidu Sądeckiego oraz Corców. Przy dobrej pogodzie i przejrzystości powietrza można dostrzec również Tatry.

Przystanek nr 5

Grzyby leśne

Borowik

Potocznie zwany „prawdziwikiem”. Niezwykle smaczny, wykorzystywany w kuchni jako dodatek do wielu potraw. Istnieją różne jego odmiany, na przykład sosnowy czy szlachetny. Występuje latem i jesienią.

Muchomor czerwony

Powszechnie znany grzyb trujący. Kształt jego kapelusza czyni go łatwo rozpoznawalnym. Używano go do trucia much, stąd nazwa całego rodzaju. Jest znacznie mniej niebezpieczny niż muchomor sromotnikowy czy jadowity.

Rydz

Mleczak rydz to bardzo smaczny grzyb jadalny, wysoko ceniony przez grzybiarzy. Owocniki pojawiają się od sierpnia do listopada. Często występuje w drzewostanach świerkowych i sosnowych, w młodnikach o trawiastym runie.

Przystanek nr 2

Ptaki i zwierzęta leśne

Dzięcioł duży

Ptak z rodziny dzięciołowatych; masa – ok. 95 g; długość do 25 cm, ubarwienie czarno-białe; samiec ma czerwony kark i pokrywy ogonowe. Zamieszkuje zarówno lasy liściaste, jak i iglaste. Spożywa owady oraz larwy pozyskane z drzew.

Jastrząb zwyczajny

Duży ptak drapieżny. Sprawny łowca, poluje na ptaki i ssaki. Szaropopielaty wierzchy ciała na spodzie szare prążkowanie. Aktywny w ciągu dnia, zasiedla wszystkie typy lasów. Poza okresem lęgowym występuje pojedynczo.

Jeleń szlachetny

Ssak o długości ciała 150-265 cm, wadze do 340 kg. Ubarwienie brunatnorude, jaśniejsza plama na zadzie, tzw. lustro. Samce ozdabia piękne poroże. Jeleń żywi się owocami drzew i krzewów, trawami. Ma dobry węch i słuch.

Przystanek nr 4

Czarny bez

Inaczej dziki bez, bzuwina; bardzo pospolity, spotykany w lasach liściastych, łęgowych. Wybiera gleby żyzne, niezbyt wilgotne, bogate w azot, fosfor i potas.

Często rośnie w towarzystwie głogu jednoszyjkowego i bluszczu pospolitego. Młode gałązki są zielonoszare o białym, miękkim rdzeniu; po zdrewnieniu ich powierzchnia jest bardzo splekana i korkowa. Liście rozwijają się przed kwiatami. 5-platkowe, białe kwiaty w dużych baldachach, mają charakterystyczną, silną woń.

Sok z czarnego bzu stosować można w leczeniu przeziębienia i grypy. Owoce stanowią doskonały pokarm dla leśnych ptaków.

Przystanek nr 6

Gatunki lasotwórcze

Sosna pospolita

Drzewo iglaste dorastające do 45 m; pień prosty, zakończony stożkową koroną; igły do 10 cm. Szyszki długości do 7 cm. Odporna na mrozy i susze. Drewno sosny jest cenione w przemyśle budowniczym, bogate w żywicę.

Modrzew europejski

Drzewo iglaste, sięgające 50 m wysokości. Jasnozielone igły są miękkie, krótkie (do 3 cm). Gatunek światłolubny, wrażliwy na suszę, ale odporny na mróz. Drewno modrzewia jest cenione w branży budowniczej.

Dąb szypułkowy

Szlachetne i cenione drzewo liściaste, rosnące nawet do 50 m wysokości i dożywające do 700 lat. Kora gruba i ciemnoszara. Owalne owoce, nazywane żołędziami. Cenione w przemyśle meblarskim, stolarskim, w cielistwie.

Gmina Tymbark

Ścieżka Przyrodniczo-Dydaktyczna na Górze Paproć

Przystanek nr 7

Krzyż połowej Drogi Krzyżowej

Droga Krzyżowa na Górę Paproć powstała z inicjatywy księdza Romana Woźnego, duszpasterza młodzieży, a zwłaszcza młodych skupionych w Grupie Apostolskiej. Pełnił on postugę w Parafii pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Tymbarku w latach 1994-2003.

Droga Krzyżowa jest przeznaczona do modlitwy prywatnej i odprawiania nabożeństw, przede wszystkim z okazji Święta Podwyższenia Krzyża Świętego, a więc 14 września. Powstała dzięki życzliwości miejscowych gospodarzy – właścicieli gruntów, którzy swą pomoc i wyrozumiałość okazali szczególnie przy budowie ostatniej, XIV stacji.

Przystanek nr 9

Odnowienie naturalne

Wyróżniamy dwa zasadnicze sposoby odnawiania lasu: naturalny i sztuczny.

Odnowienie naturalne powstaje z samosiewów lub odrośli. Wykorzystuje siły natury, czyli zdolności drzew do rozmnażania i zachowania ciągłości populacji. W ten sposób siedlisko leśne utrzymuje ciągły tok produkcji.

W lasach gospodarczych, umiejętnie kierowanie procesem odnawienia przez leśników, w trakcie prowadzonych zabiegów pozwala zachować ciągłość użytkowania lasu oraz utrzymać różnorodność genetyczną w odnowionej populacji.

Zalety odnowienia naturalnego

- Możliwość wykształcenia drzewostanów wielopiętrowych
- Niski koszt i stosunkowo mała pracochłonność
- Zachowanie ciągłości drzewostanu i produkcji leśnej

Wady odnowienia naturalnego

- Uzależnienie odnowień od lat nasiennych (rodzime gatunki drzew nie obradają corocznie)
- Uzależnienie od warunków atmosferycznych
- Nierównomierność i przypadkowość obsiewu

O ścieżce

Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna, mieszcząca się na Górze Paproć, położona jest na terenie malowniczej Gminy Tymbark. Góra Paproć (645 m n.p.m.) – lokalnie Rysia Góra lub Koszarska Góra – znajduje się w centralnej części Beskidu Wyspowego. Przez uroczysko poprowadzony jest zielony szlak turystyczny z Limanowej do Szczyrzyca. Jest tutaj również odcinek ścieżki edukacyjno-turystycznej 1. Pułku Strzelców Podhalańskich AK w Tymbarku oraz trasa rowerowa. W kaplicy pw. Matki Bożej Królowej Beskidów w okresie letnio-jesiennym odprawiane są nabożeństwa. Obok kaplicy stoi wysoki na 20 m krzyż milenijny. Na południowo-zachodnim zboczu znajduje się symboliczna Droga Krzyżowa.

Do najcenniejszych składników ekosystemu należą tu lasy jodłowo-bukowe oraz mozaika pól uprawnych i nieużytków, tworzących niepowtarzalny krajobraz i rzeźbę terenu. Więcej mają Państwo okazję dowiedzieć się podczas spaceru wyznaczoną ścieżką, zapoznając się z przyrodniczo-historycznymi treściami tablic, które są umieszczone na 10 przystankach.

Serdecznie zapraszamy!

Przystanek nr 8

Obumarłe drzewa

Pozornie bezwartościowy, przewrócony i spróchniały pień drzewa, na który możemy natknąć się podczas leśnych spacerów, stanowi biotop, który przyczynia się do zwiększenia bioróżnorodności danego siedliska. Obumarłe drzewo w leśnym ekosystemie pełni wiele ważnych funkcji, między innymi w odnowieniu lasu, retencji wód powierzchniowych; jest domem dla wielu organizmów, umożliwia ich rozwój. Drzewo, powalone przez działanie różnych czynników biotycznych i abiotycznych, zaczyna „drugie życie”, stanowiąc siedlisko dla wielu grup organizmów.

Martwe drewno w lesie ma różne formy i są to np. kłody, pniaki, wykroty, złomy, posusz czy próchnowiska. Organizmy związane z martwym drewnem to bardzo często gatunki rzadkie i chronione, stąd tak ważne jest prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Przystanek nr 10

Mchy i paprocie

Płonnik pospolity

Często występujący w rozległych kobierzach na terenach wilgotnych oraz na bagnach. Rośnie zazwyczaj luźno. Ma barwę od ciemnozielonej do błękitnozielonej. Łodygi proste, lancetowate. Objęty jest częściową ochroną gatunkową.

Nerecznica samca

Występuje w cienistych lasach liściastych na bogatych w składniki pokarmowe, niezbyt wilgotnych glebach. Kłace jest splecione, płozące. Blaszki liści – żywozielone i miękkie. Roślina jest trująca.

Zapraszamy do odwiedzenia Gminy Tymbark i zapoznania się ze wszystkim, co ten malowniczy zakątek ma do zaoferowania. Polecamy także Państwu treści umieszczone na gminnej stronie internetowej oraz profil Gminy Tymbark w serwisie Facebook.

www.tymbark.pl Facebook.com/GminaTymbark

